

การจัดการความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี

อริพัฒน์ สินทร์โก

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

ธันวาคม 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ อธิพัฒน์ สันทรโก ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชนของ
มหาวิทยาลัยบูรพาได้

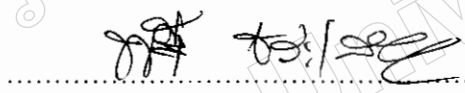
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

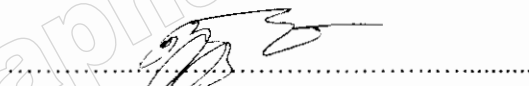

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ดร. กิจจุเชต ไกรวาส)

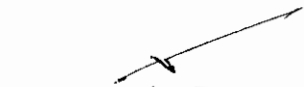

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทวัน อินทชาติ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

Thaiyaset P.
..... ประธาน
(ดร. ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พันธ์ชัย ธารเสนา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทวัน อินทชาติ)

..... กรรมการ
(ดร. กิจจุเชต ไกรวาส)

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน
ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันธ์ชัย ธารเสนา)

วันที่ 21 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2555

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา

จากสำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า

ปีการศึกษา 2554

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การจัดการความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี สำเร็จลุล่วงไปได้เนื่องจากผู้เขียนได้รับความช่วยเหลือในการให้ข้อมูล คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นและกำลังใจจากบุคคลหลายท่าน

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ดร.กิจฐเขต ไกรวาส ซึ่งรับหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ที่กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ในทุกขั้นตอน ตลอดจนให้กำลังใจแก่ผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ตลอดมา และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทวัน อินทชาติ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการศึกษาครั้งนี้ รวมทั้งกรุณาพิจารณาและตรวจสอบวิทยานิพนธ์ให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านแห่งวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ได้ถ่ายทอดและให้ความรู้แก่ผู้เขียน และขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 ท่าน ที่ให้ความกรุณาในการให้ข้อมูลสำคัญ ให้คำปรึกษา ความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณ สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนในการทำวิทยานิพนธ์และความช่วยเหลือที่ดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณ คุณนายนิศ, พี่ก๊วง, พี่นิก, พี่ก้อง และ เพื่อน บจก.ชลเพชร ทุกคน ที่ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา ตลอดจนช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ มาโดยตลอด

ท้ายสุด ผู้เขียนขอขอบพระคุณ และขอมอบความสำเร็จและความภาคภูมิใจจากการทำวิทยานิพนธ์นี้แด่อาจารย์ทองล้วน และคุณแม่สำเนียง สินทร์โก ผู้ที่เป็นบิดาและมารดาของผู้เขียน ตลอดจนเป็นแรงใจ สนับสนุน ส่งเสริมและคอยช่วยเหลือให้กำลังใจกับผู้เขียนมาโดยตลอด จนประสบผลสำเร็จการศึกษาตามที่ปรารถนาและตั้งหวังไว้ทุกประการ

อธิพัฒน์ สินทร์โก

52930263: สาขาวิชา: การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน; รป.ม. (การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน)

คำสำคัญ: การก่อเกิดของความขัดแย้ง/ กระบวนการของความขัดแย้ง/ การจัดการความขัดแย้ง/
แนวทางสันติวิธี

อริพัฒน์ สินทร์ โท: การจัดการความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี (THE CONFLICT
MANAGEMENT BY THE PEACEFUL MEANS) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์:

กิจฐเขต ไกรवास, Ph.D., นันทวัน อินทชาติ, Ph.D. 214 หน้า. ปี พ.ศ. 2555.

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี เป็นการศึกษาวิจัยแบบ
เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุการก่อเกิดและกระบวนการ
ของความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทยภายหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ปี พ.ศ. 2535 และเพื่อศึกษา
แนวทางในการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทยด้วยแนวทางสันติวิธี โดยใช้วิธีการ
ศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ในส่วนที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย บทความเชิงวิชาการ
ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธีและประวัติศาสตร์ทาง การเมืองของไทย และ
ใช้วิธีวิจัยการสัมภาษณ์ (Interview Research) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ
และเป็นผู้ได้รับการยอมรับในด้านการจัดการความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี จำนวน 10 ท่าน

ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุการก่อเกิดความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทยภายหลัง
เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ปี พ.ศ. 2535 มีสาเหตุสำคัญดังนี้ 1) สาเหตุจากความขัดแย้งของอุดมการณ์ทาง
การเมืองระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ในสังคมไม่ว่าจะเป็นฝ่ายเผด็จการทหารกับฝ่ายประชาธิปไตย ฝ่ายคนเมือง
กับฝ่ายคนชนบท ฝ่ายกลุ่มอำนาจเก่ากับฝ่ายกลุ่มอำนาจใหม่ 2) สาเหตุความขัดแย้งจากเรื่องของ
ผลประโยชน์ 3) สาเหตุความขัดแย้งจากเรื่องของ โครงสร้างการเมืองไทย และ 4) สาเหตุความขัดแย้ง
จากการช่วงชิงอำนาจ โดยไม่มีกฎกติกาที่ชัดเจน ผลการศึกษากระบวนการความขัดแย้งทางการเมือง
ในสังคมไทยพบว่า กระบวนการของความขัดแย้งมีทางการเมืองในสังคมไทยได้เริ่มต้นจากขั้นตอน
ที่ 1) ช่วงสันติภาพอย่างแท้จริง 2) ช่วงความขัดแย้งที่ซ่อนเร้นอยู่ 3) ช่วงความขัดแย้งที่ปรากฏออกมา
ให้เห็น 4) ช่วงการเพิ่มขึ้นของความตึงเครียด 5) ช่วงสงครามหรือการปะทะกันอย่างเต็มที่ 6) ช่วงการ
ลดลงของความตึงเครียดและการเจรจา และ 7) ช่วงการลดลงของความเครียดและการหาข้อตกลง
โดยปัจจุบันกระบวนการของความขัดแย้งดำเนินมาถึงขั้นตอนที่ 8) ช่วงหลังความขัดแย้งและการสร้าง
สันติภาพ ในส่วนของผลการศึกษาแนวทางในการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทยด้วย
แนวทางสันติวิธีพบว่า แนวทางในการจัดการความขัดแย้งประกอบด้วย 1) การสร้างความเป็นธรรม
ในกระบวนการยุติธรรม 2) การเร่งระงับปัญหาความขัดแย้ง 3) การลดความขัดแย้งในระดับบุคคล
4) การยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง 5) การสร้างความปรองดอง 6) การสร้างความรู้ความเข้าใจ
เกี่ยวกับแนวทางสันติวิธี และ 7) การสร้างความยึดมั่นในแนวทางสันติวิธีให้แก่สังคม

52930263: MAJOR: PUBLIC AND PRIVATE MANAGEMENT; M.P.A. (PUBLIC AND PRIVATE MANAGEMENT)

KEYWORDS: CAUSE/ PROCESS/ CONFLICT MANAGEMENT/ PEACEFUL MEANS

ATIPAT SINTARAKO: THE CONFLICT MANAGEMENT BY THE PEACEFUL MEANS. ADVISORY COMMITTEE: KITTHACHET KRAIWAS, Ph.D., NANTAWAN INTACHART, Ph.D. 214 P. 2012.

The conflict management by the peaceful means is studied in the way of a qualitative research. The purpose of the research is to analyze the causes and process of the political conflict in Thailand since May 1992 (Prutsapat tamil) and to study how to solve the political conflict by the peaceful means. The interview research is studied by: 1) Documentary research, for example concepts, theories, academic articles, which are about the conflict management by the peaceful means and history of the political concept. 2) The research, information was corrected from 10 key informants who are expert and well known in the field of conflict management by the peaceful means.

The research found that the main causes of the problem can be described as follow: 1) Bipolarity of the political ideology, the military dictatorship and democratic movement, the urban and countryside, the new and old political power group. 2) Interest conflict. 3) Unbalance political structure and 4) Scramble for political power without certain rule. The study also expressed that the conflict process is developed step by step from 1) Absolute peace. 2) Latent conflict. 3) Conflict emergence. 4) Conflict escalation. 5) Absolute war 6) De-escalation/ Negotiation and finally lead to 7) De-escalation/ Settlement. However, recently the process is likely attempt to 8) Post-conflict and peace building. According to the study, the political conflict solution by the peaceful means consist of 1) Equity and justify. 2) Urgent recovering the unsolved problems which occur in the past 3) Reduce individual conflict. 4) Learn about how to listen to the other points without bias. 5) Reconciliation. 6) Make understanding about the peaceful means. 7) Establish the peaceful means as a social value.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	7
ขอบเขตการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้ง.....	10
แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งทางการเมืองไทย.....	26
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง.....	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	66
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	74
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	76
วิธีการวิจัย.....	76
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	76
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	77
การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง.....	79
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	79
ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล.....	80
การวิเคราะห์และการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล.....	80

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 สาเหตุการก่อเกิดและกระบวนการของความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทย.....	82
สาเหตุการก่อเกิดความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทยภายหลังเหตุการณ์ พฤษภาทมิฬ ปี พ.ศ. 2535.....	82
กระบวนการความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทยภายหลังเหตุการณ์ พฤษภาทมิฬ ปี พ.ศ. 2535.....	88
5 การจัดการความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี.....	104
ปัจจัยสนับสนุนที่ช่วยผลักดันให้การจัดการความขัดแย้งประสบผลสำเร็จ.....	104
แนวทางและวิธีการในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง.....	106
ความเป็นไปได้ในการนำแนวทางสันติวิธีเข้ามาใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง แนวทางและวิธีการในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทยตามแนวทาง สันติวิธี.....	108 109
ปัจจัยสนับสนุนและเงื่อนไขสำคัญในการจัดการความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี.	111
ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการจัดการความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี.....	113
6 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	116
สรุปผลการวิจัย.....	116
อภิปรายผลการวิจัย.....	123
ข้อเสนอแนะ.....	126
บรรณานุกรม.....	129
ภาคผนวก.....	132
ภาคผนวก ก.....	133
ภาคผนวก ข.....	135
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	214

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 กระบวนการของวงจรความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทย.....	101
2 กระบวนการความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทยภายหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ปี พ.ศ. 2535.....	118

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 วงกลมความขัดแย้ง.....	23

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University